

PATVIRTINTA

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
direktoriaus 2021 m. birželio 2 d.
įsakymu Nr. CV-1-102

LIETUVOS AGRARINIŲ IR MIŠKŲ MOKSLŲ CENTRO DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA ASMENIMS, NUSTATANTIEMS SAUSŲ MEDŽIAGŲ KIEKĮ DIRVOŽEMIO IR AUGALŲ PAVYZDŽIUOSE NR. 14

1. BENDROJI DALIS

1.1. Ši instrukcija privaloma asmenims, atliekantiems sausų medžiagų (drėgmės) kiekio nustatymą dirvožemio, grūdų, augalinės masės, trąšų pavyzdžiuose. Atlikti šias analizes gali asmenys turintys laboranto ir techniko kvalifikaciją, išklausę periodinį darbuotojo saugos ir sveikatos instruktavimą bei pasirašę instruktavimų registracijos žurnaluose. Asmuo turi būti pasitikrinęs sveikatą ir turėti asmens medicininę knygelę (apsk. F.048/a).

1.2. Darbuotojas turi laikytis vidaus darbo tvarkos taisyklių, saugoti savo ir nekenkti kitų darbuotojų sveikatai, nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis, atlikti tik paskirtą darbą, neleisti dirbti pašaliniais asmenimis, žinoti ir vykdyti šios instrukcijos reikalavimus.

1.3. Negalima dirbti neblaiviam ar apsvaigusiam nuo narkotikų, kitų toksinių medžiagų, sergant, vartojant stiprius raminamuosius vaistus. Pastebėjus neblaivų darbuotoją privalu nedelsiant pranešti padalinio vadovui ir imtis visų priemonių nelaimei užkirsti.

1.4. Draudžiama į darbo patalpą vestis vaikus ir pašalinusius asmenis, nesusipažinusius su saugaus darbo reikalavimais laboratorijoje.

1.5. Darbuotojas privalo laboratorijoje laikytis priešgaisrinių saugos taisyklių: nepalikti be priežiūros įjungtų džiovinimo spintų, nelaikyti ant jų it šalia jų degių daiktų, nerūkyti.

1.6. Dirbantysis turi mokėti suteikti pirmą medicininę pagalbą nukentėjusiam, o taip pat žinoti, kaip ir kur atjungti elektrinius prietaisus nuo elektros tinklo.

1.7. Darbuotojas turi laikytis asmens higienos: dirbti tik su švariais ir tvarkingais darbo drabužiais, prieš darbą ir po darbo plauti rankas šiltu vandeniu su muilu, jeigu reikia — pareikalauti iš padalinio vadovo ir naudoti dezinfekuojančias priemones, nelaikyti maisto produktų darbo vietoje.

1.8. Apie darbo metu gautas traumas ar pastebėjus kito darbuotojo traumavimą, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus, būtina nedelsiant pranešti padalinio vadovui ar jį pavaduojančiam asmeniui ir direktoriui, asmenims atsakingiems už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai.

2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1. Galimi pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Slėginiai indai, aukštas slėgis technologinėje sistemoje	Galimi įvairūs sužeidimai.	Nuolat tikrinti sujungimų sandarumą ir patikimumą.
 Elektros srovės poveikis	Galimos traumos, širdies darbo sutrikimas, mirtis.	Vizualiai apžiūrėti darbo vietoje esančius elektros įrenginius: ar nenutrūkę elektros laidai, jungiantys įrenginį su elektros tinklu, ar laidai apsaugoti nuo atsitiktinių mechaninių pažeidimų. Pačiam neremontuoti elektrinių įrenginių. Esant įrangos gedimui pranešti tiesioginiam vadovui.
 Įrenginių ir įrankių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas	Galimos traumos.	Vizualiai įsitikinti įrenginių ir įrankių tvarkingumu, nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikantis jų eksploatavimo reikalavimų.
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas, galimos darbo klaidos.	Jeigu bendras apšvietumas yra mažesnis už nurodytą teisės aktuose, siūlyti tiesioginiam vadovui įrengti papildomą apšvietimą.
 Įrenginių ir įrankių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas	Galimos traumos.	Vizualiai įsitikinti įrenginių ir įrankių tvarkingumu, nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikantis jų eksploatavimo reikalavimų.
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas, galimos darbo klaidos.	Jeigu bendras apšvietumas yra mažesnis už nurodytą teisės aktuose, siūlyti tiesioginiam vadovui įrengti papildomą apšvietimą.
 Įkaitę paviršiai, karštos įrenginių, mechanizmų dalys	Galimi įvairūs terminiai sužeidimai.	Nesiliesti ir plikomis rankomis neliesti įkaitusių paviršių kurių negalima uždengti apsaugomis.
Garai, dulkės (organinės ir neorganinės kilmės)	Neigiamas poveikis organizmui, galimos alerginės ir profesinės ligos.	Jeigu oro užterštumas viršija leistiną normą jo sumažinti negalima, reikia dėvėti tinkamai priderintą respiratorių.
 Cheminės medžiagos	Galimi apsinuodijimai	Vadovautis saugos duomenų lapuose nurodytais reikalavimais bei naudoti nurodytas asmenines apsaugos priemones
  Gaisro ar sprogdimo galimybė	Galimos traumos, nudegimai.	Nelaikyti darbo vietoje tepalų ir kitų degių bei sprogių medžiagų, tepaluotų skudurų.

- 2.2. Darbuotojas privalo naudotis įmonės suteiktomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis:
- 2.2.1. apsauginiais darbo drabužiais;
  - 2.2.2. kojoms ir pėdoms apsaugoti;
  - 2.2.3. rankoms ir plaštakoms apsaugoti;
  - 2.2.4. kvėpavimo takams apsaugoti;
  - 2.2.5. akims apsaugoti;
  - 2.2.6. galvos apdangalu.

2.3. Darbuotojai privalo:

2.3.1 nepradėti dirbti be asmeninių apsauginių priemonių, kaip to reikalauja saugos darbe norminiai aktai, naudoti jas viso darbo proceso metu;

2.3.2 rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirti asmenines apsaugines priemones, laiku pranešti darbdaviui ar jo įgaliotam asmeniui apie jų susidėvėjimą, užterštumą, netinkamumą naudoti ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas;

2.3.3 darbo įstatymo nustatyta tvarka atlyginti nuostolius, jeigu asmeninė apsauginė priemonė dėl darbuotojo kaltės dingo arba buvo sugadinta;

2.3.4 atsižvelgiant į atliekamų darbų pobūdį ir naudojamų medžiagų savybes ar jeigu asmeninė apsauginė priemonė susidėvėjo ar kitaip tapo netinkama naudoti, darbuotojui nemokamai turi būti išduodamos naujos ar papildomos priemonės;

2.3.5 Būti apsivilkęs chalatu, avėti patogią avalynę.

3. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

3.1. Prieš pradėdamas darbą dirbantysis turi patikrinti, ar tvarkinga, neužkrauta nereikalingais daiktais darbo vieta, esant reikalui ją sutvarkyti.

3.2. Patikrinti, ar veikia ir tvarkingai prijungtos bei įžemintos džiovinimo spintos bei termostatai.

3.3. Patikrinti, ar nesudužę termometrai, ar nenukritusios jų apsaugos.

3.4. Darbo vietoje turi būti ugnies gesinimo priemonės: vandens čiaupas, cheminis putų gesintuvas.

3.5. Pastebėjus bet kokius trūkumus, pagal galimybes ir kompetenciją pašalinti juos arba pranešti padalinio vadovui, informuoti atsakingus asmenis už darbuotojų saugą ir sveikatą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Darbuotojas turi dirbti laikydamasis padalinio vadovo ar jį pavaduojančio asmens nurodymų, atlikti tik pavestus darbus ir užduotis, neužsiimti pašaliniais, su darbu nesusijusiais darbais.

4.2. Darbo vietą būtina išlaikyti švarią, tvarkingą, neužkrauti praėjimo darbui nereikalingais daiktais, biuksais, maišeliais.

4.3. Dirbantysis turi atlikti sausų medžiagų nustatymo analizę tik pagal priimtą metodiką. Neleidžiama naudoti tokių darbo metodų, kurie pagreitintų darbą, bet iškreiptų galutinius rezultatus arba sukeltų grėsmę saugiam darbui. Iškilus neaiškumams, kreiptis į padalinio vadovą.

4.4. Analizei atlikti dirbantysis privalo naudoti švarius biuksus, medžiaginius maišelius. Biuksus sudėti į tvarkingas, jiems skirtas dėžes.

4.5. Nustatant sausą medžiagų kiekį žaliojoje žolėje, naudojami marliniai maišeliai, grūduose – medvilniniai maišeliai, o susmulkintoje augalinėje produkcijoje ar dirvožemyje, naudojami specialūs metaliniai biuksai.

4.6. Prieš pradėdant analizę, turi būti nustatytas maišelių ir biuksų svoris.

4.7. Maišeliai (biuksai) užpildomi tiriamąja produkcija.

4.8. Nustatomas jų svoris techninėmis arba analitinėmis svarstyklėmis.

4.9. Analizių lape turi būti tiksliai pažymimas varianto numeris, biukso ar maišelio numeris, tuščio biukso ar maišelio svoris, biukso ar maišelio svoris su turiniu.

4.10. Paruošti biuksai atidaromi ir dedami į termostato lentynas. Draudžiama dėti biuksus ant termostato dugno, nes nuo karšto paviršiaus įkaitusi augalinė medžiaga gali užsidegti.

4.11. Termostato durelės uždaromos ir jis įjungiamas. Termoregulatorius turi būti ant padalos 105 °C. Termostato temperatūros reguliavimą reikia atlikti iš anksto, kol dar termostate nėra džiovinamų pavyzdžių.

4.12. Termostato viršuje esančios ventiliacinės angos atidaromos, kad išgaruotų drėgmė. Pastoviai stebimas termometras, rodantis temperatūrą termostato viduje.

4.13. Kada per ventiliavimo angas drėgmė nebegaruoja (produkcija pasiekia orasausę drėgmę), ventiliacijos angos uždaromos. Termometras termostate turi rodyti 105⁰C temperatūrą.

4.14. 105 °C temperatūroje pavyzdžiai laikomi 4-5 valandas, kad išdžiūtų iki absoliučiai sauso svorio.

4.15. Džiovinant augalinius pavyzdžius marliniuose maišeliuose, jie dedami džiovinimo spintose ant lentynų nesugrūdant.

4.16. Draudžiama pridėti tiek pavyzdžių, kad jie užkimštų ventiliacijos angą, esančią džiovinimo spintos viršuje.

4.17. Žalios masės pavyzdžiai visų pirma džiovinami 50-60 °C temperatūroje iki orausio drėgnumo. Džiovinimo spintos rankenėlė pasukama ant padėties „orasausis“ arba „ventiliacija“.

4.18. Išdžiovinti iki orausio drėgnumo pavyzdžiai, perdedami į kitą spintą, kuri nustatyta ties 105 °C temperatūra, arba perjungiama į šį režimą pasukant jungiklio rankenėlę į padėtį „karštas“.

4.19. Išdžiūvę pavyzdžiai su maišeliais dedami į polietileningus maišus. Maišuose negalima pavyzdžių sugrūsti. Maišas hermetiškai užrišamas.

4.20. Iš termostato išimti biuksai dedami į eksikatorius, kurie turi būti sandariai uždengti šlifuotais dangčiais, o dugne, po grotelėmis, įdėta drėgmę sugerianti medžiaga.

4.21. Dedant į eskalatorių, biuksai uždaromi. Eksikatoriaus dangtis, įdėjus biuksą, kiekvieną kartą uždengiamas.

4.22. Baigus imti pavyzdžius, termostatas ar džiovinimo spinta išjungiama, pasukant jungiklį į padėtį „išjungta“ bei išjungiama iš elektros tinklo.

4.23. Pavyzdžiams atšalus, nustatomas jų svoris techninėmis arba analitinėmis svarstyklėmis. Parodymai aiškiai užrašomi analizių lape. Juos pasvėrus, iš biuksų džiovinama medžiaga išpilama į šiukšlių konteinerį.

4.24. Biuksai išvalomi, tvarkingai sudedami į jiems skirtas dėžes.

4.25. Pavyzdžiai iš marlinių maišelių taip pat išmetami į šiukšlių konteinerį ir išnešami iš patalpos.

4.26. Pavyzdžiai tvarkingai sudedami į jiems skirtą vietą, jei augalinė produkcija dar bus reikalinga.

4.27. Patalpa, džiovinimo spinta ar termostatas, jeigu ten išbiro tiriami pavyzdžiai, gerai išvaloma šepetiu ar drėgnu skuduru.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJ AIS

5.1. Sutrikus įrenginių, kuriais dirbama, darbo režimui arba įvykus avarijai, būtina darbus nedelsiant nutraukti, perspėti šalia dirbančius darbuotojus apie galimą grėsmę, pagal savo kompetenciją imtis priemonių rizikai pašalinti (elektros įrenginius atjungti nuo maitinimo šaltinio), pakabinti lentelę su užrašu „ĮJUNGTI DRAUDŽIAMA“, nedelsiant pranešti apie susidariusią situaciją padalinio vadovui, asmenims atsakingiems už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams.

5.2. Darbuotojas, matęs nelaimingą atsitikimą darbe arba jo padarinius, privalo apie nelaimingą atsitikimą darbe nedelsdamas pranešti padalinio vadovui arba Centro direktoriui, asmenims atsakingiems už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams, suteikti nekentėjusiam pirmąją medicinos pagalbą, prireikus iškviesti gydytoją tel. 112.

5.3. Apie nelaimingą atsitikimą darbe, įvykusį profesinio mokymo įstaigos moksleiviui, aukštesniosios arba aukštosios mokyklos studentui per jų praktiką Centre, direktorius, asmenys atsakingi už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, arba Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistai privalo nedelsdami pranešti mokymo įstaigai, kurios atstovas turi teisę dalyvauti tiriant nelaimingą atsitikimą darbe.

5.4. Darbo vieta ir įrenginiai, kur įvyko nelaimingas atsitikimas, turi būti išsaugoti tokie, kokie buvo nelaimingo atsitikimo metu. Būtinai pakeitimai gali būti daromi, jeigu jų nepadarius kiltų pavojus aplinkinių sveikatai ir gyvybei, tačiau visa tai turi būti įforminta raštu, pagal galimybes nufotografuota ar nufilmuota.

5.5. Pastebėjus gaisrą, nedelsiant pranešti ugniagesiams tel. 112, iškviesti į gaisrą vietę vadovaujančius darbuotojus, asmenis atsakingus už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, darbuotojų saugos ir sveikatos specialistus ir gesinti gaisro židinių turimomis gesinimo priemonėmis.

5.6. Užsidedusius elektros įrenginius pirmiausia reikia atjungti nuo srovės šaltinio, tada gesinti angliarūgštės gesintuvais, pakabintais Centro ir jo padalinių koridoriuose, išlaikant ne mažesnę kaip vieno metro atstumą nuo gesintuvo antgalio iki įrenginių su įtampa. Apie įvykį būtina nedelsiant pranešti asmenims atsakingiems už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams. Esant reikalui, pranešti ugniagesiams tel. 112.

5.7. Nelaimingu atsitikimu kelyje į darbą ir iš darbo laikomas tik toks nelaimingas atsitikimas, kuris įvyko po darbo ir prieš darbo pradžią tiesioginiame kelyje tarp darbuotojo namų ir Centro. Apie tokį įvykį darbuotojas privalo kuo greičiau informuoti savo tiesioginį vadovą, asmenis atsakingus už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą.

5.8. Užsidedus augaliniams pavyzdžiams, turi būti panaudotas gesintuvas arba ugnies židiny s užpilamas vandeniu. Naudoti chemini putų gesintuvą ir pilti vandenį ant elektros įrenginių - draudžiama.

5.9. Jeigu termostate nukrito termometro apsauga ir šis sudužo, reikia nedelsiant surinkti išsiliejusį gyvsidabrį į buteliuką, užpilti jį vandeniu. Jungti termostatą tik įsitikinus, kad gyvsidabrio tikrai nebėra.

5.10. Jei termometras sudužo, kada termostatas karštas ir gyvsidabrio surinkti nebegalima, reikia nedelsiant nutraukti darbą. Termostatą išjungti, atidaryti dureles, langą, įjungti traukos spintą, kad patalpa išsivėdintų. Patalpoje dirbti ir būti žmonėms draudžiama.

5.11. Nors ir išvėdinus patalpą, gyvsidabrio likučiai kartu su dulkėmis gali nusėsti ant stalų, palangių, aparatų. Būtina visus paviršius nuplauti silpnu kalio permanganato tirpalu, parūgštintu acto ar citrinos rūgštimi.

5.12. Pajutus apsinuodijimo gyvsidabriu požymius (galvos svaigimas, silpnumas) būtina nedelsiant kreiptis į medicinos įstaigą.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

- 6.1. Dirbantysis turi sutvarkyti savo darbo vietą, švariai nuo stalų ir grindų išvalyti pavyzdžių likučius, tvarkingai sudėti maišelius ir biuksus.
- 6.2. Patikrinti, ar tikrai išjungtos svarstyklės, termostatai, džiovavimo spintos.
- 6.3. Džiovintą augalinę masę (šieną, šiaudus) išnešti iš tyrimo patalpos į šiukšlių konteinerį.
- 6.4. Pranešti padalinio vadovui apie darbo užduoties įvykdymą, užbaigtus darbus, darbo metu pastebėtus trūkumus ir nesklandumus.
- 6.5. Išeinant iš darbo vietos, uždaryti langus, duris, išjungti šviesą.

Instrukciją parengė:

Darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos vadovas

Audrius Sasnauskas